

Sygn. akt IV U 468/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 lipca 2019 r.

Sąd Okręgowy w Elblągu Wydział IV Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący: sędzia Tomasz Koronowski

Protokolant: st. sekretarz sądowy Anna Tomaszewska

po rozpoznaniu w dniu 31 lipca 2019 r. w Elblągu na rozprawie

sprawy z odwołania A. M.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E.

z dnia 12 kwietnia 2019 r., znak (...)

o uchylenie decyzji

I. oddala odwołanie;

II. nie obciąża ubezpieczonej obowiązkiem zwrotu pozwanemu kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt IV U 468/19

UZASADNIENIE

Ubezpieczona A. M. wniosła odwołanie od decyzji pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E. z dnia 12 kwietnia 2019r., znak (...), odmawiającej – w wyniku wznowienia postępowania zakończonego decyzją z dnia 18 lutego 2014r. o przyznaniu emerytury – uchylenia tej decyzji i jednocześnie stwierdzającej wydanie decyzji o przyznaniu emerytury z naruszeniem prawa. Skarżąca wskazała na długie oczekiwanie na rozstrzygnięcie przez Trybunał Konstytucyjny sprawy P 20/16 wywodząc, że jest w związku z tym poszkodowana. Ubezpieczona zwróciła też uwagę na możliwość przeliczenia emerytury na podstawie art. 114 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2018r., poz. 1270 ze zm.; dalej: ustawa emerytalna). Skarżąca domagała się w związku z tym uchylenia decyzji o przyznaniu emerytury i rozstrzygnięcia co do istoty sprawy.

W odpowiedzi na odwołanie pozwany wniósł o jego oddalenie i o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego, wskazując na art. 145a kpa w związku z art. 146 § 1 kpa, z których wynika, że uchylenie decyzji wskutek wznowienia postępowania administracyjnego w oparciu o rozstrzygnięcie Trybunału Konstytucyjnego nie może nastąpić, jeżeli od dnia doręczenia lub ogłoszenia decyzji upłynęło 5 lat. W rozpatrywanej sprawie termin ten upłynął. Organ rentowy wywodził ponadto, że nie zachodziły przesłanki zastosowania przy wydaniu zaskarżonej decyzji art. 114 ustawy emerytalnej. Zdaniem pozwanego nie można też było oprzeć wznowienia postępowania na przesłance błędu organu rentowego.

W toku procesu ubezpieczona wniosła o zawieszenie postępowania na czas trwania procesu legislacyjnego, dotyczącego zmiany ustawy emerytalnej w celu realizacji przywołanego wyroku Trybunału Konstytucyjnego. Organ rentowy sprzeciwił się zawieszeniu postępowania.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Ubezpieczona A. M. urodziła się dnia (...)

Od dnia 1 marca 2009r. ubezpieczona pobiera emeryturę wcześniejszą, przyznaną decyzją 30 września 2008r. (przed marcem 2009r. zawieszoną z uwagi na kontynuowanie zatrudnienia).

Decyzją z dnia 18 lutego 2014r., znak (...), pozwany przyznał ubezpieczonej emeryturę od dnia (...), tj. od osiągnięcia powszechnego wieku emerytalnego.

W dniu 25 marca 2019r. ubezpieczona wniosła o wznowienie postępowania zakończonego decyzją z dnia 18 lutego 2014r. – w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 6 marca 2019r. w sprawie P 20/16 – oraz o ponowne obliczenie emerytury. Od doręczenia ubezpieczonej decyzji o przyznaniu emerytury do wniesienia przez nią skargi o wznowienie postępowania upłynęło 5 lat. Wskutek tego postanowieniem z dnia 12 kwietnia 2019r. organ rentowy wznowił postępowanie w sprawie emerytury ustalonej prawomocną decyzją z dnia 18 lutego 2014r., a następnie wydał zaskarżoną decyzję.

(okoliczności bezsporne)

Sąd zważył, co następuje:

W ocenie Sądu odwołanie nie zasługiwało na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności należy zaznaczyć, że przywołane wyżej okoliczności faktyczne były między stronami ostatecznie bezsporne. Wprawdzie początkowo skarżąca na rozprawie przeczyła, aby upłynęło 5 lat pomiędzy doręczeniem jej decyzji z dnia 18 lutego 2014r. a złożeniem skargi o wznowienie postępowania, jednak po okazaniu tej decyzji w aktach organu rentowego z adnotacją o jej wysłaniu w dniu 19 lutego 2014r. ubezpieczona przyznała, że decyzja ta została jej doręczona przed dniem 25 marca 2014r.

Bezspornie też przy wydaniu decyzji z dnia 18 lutego 2014r. o przyznaniu ubezpieczonej emerytury z tytułu ukończenia powszechnego wieku emerytalnego, organ rentowy zastosował art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej, a więc przepis który wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 6 marca 2019r. w sprawie P 20/16 został uznany za niezgodny z Konstytucją RP w zakresie, w jakim dotyczy urodzonych w 1953r. kobiet, które przed 1 stycznia 2013r. nabyły prawo do emerytury na podstawie art. 46 ustawy emerytalnej (emerytury przed osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego). Tym samym organ rentowy w decyzji z dnia 18 lutego 2014r. zaniżył wysokość świadczenia.

Można żądać wznowienia postępowania zakończonego decyzją ostateczną m.in. w przypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, umową międzynarodową lub z ustawą, na podstawie którego została wydana decyzja (art. 145a § 1 kpa), przy czym skargę o wznowienie wnosi się w terminie jednego miesiąca od dnia wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego (art. 145a § 2 kpa). Jak jednak wynika z art. 146 § 1 kpa, uchylenie decyzji z przyczyn określonych w art. 145a § 1 nie może nastąpić, jeżeli od dnia doręczenia lub ogłoszenia decyzji upłynęło pięć lat. W takim przypadku organ ogranicza się do stwierdzenia wydania zaskarżonej decyzji z naruszeniem prawa oraz wskazania okoliczności, z powodu których nie uchylił tej decyzji (art. 151 § 2 kpa).

Zaskarżona decyzja odpowiada przywołanym wymogom art. 151 § 1 kpa w związku z art. 146 § 1 kpa i art. 145a § 1 kpa, co musiało skutkować oddaleniem odwołania na podstawie art. 477¹⁴ § 1 kpc. Treść art. 146 § 1 kpa wskazuje bowiem w sposób jednoznaczny, iż upływ określonych w nim terminów, jako negatywnej przesłanki do uchylenia w trybie wznowieniowym decyzji, jest bezwarunkowy, tj. niezależny od okoliczności, które to spowodowały. Nie ma zatem prawnego znaczenia okoliczność, że do wznowienia postępowania doszło po upływie terminu pięcioletniego wskutek tego, że postępowanie przed Trybunałem Konstytucyjnym w sprawie P 20/16 trwało przez około 2,5 roku oraz że w związku z tym pozostaje w obrocie prawnym decyzja w sposób oczywisty zaniżająca wysokość należnej ubezpieczonej emerytury. Taki ewentualny skutek wyroku wydanego w sprawie P 20/16 został zauważony już przez Trybunał

Konstytucyjny w uzasadnieniu tego orzeczenia, w którym zwrócono uwagę, że dla pełnej realizacji rozstrzygnięcia o niezgodności z Konstytucją RP art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej konieczne będzie rozwiązanie ustawowe. Należy w związku z tym zwrócić uwagę, że stosowny senacki projekt ustawy zmieniającej ustawę emerytalną wpłynął w dniu 15 lipca 2019r. do Sejmu i trwają nad nim dalsze prace legislacyjne (por. druk senacki nr 1175 i druk sejmowy nr 3720).

W odniesieniu do argumentów odwołania o możliwości zastosowania art. 114 ustawy emerytalnej, należy wyjaśnić, że zgodnie z systemem orzekania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, w postępowaniu wywołanym odwołaniem do sądu pracy i ubezpieczeń społecznych sąd rozstrzyga o prawidłowości zaskarżonej decyzji (art. 477¹⁴ § 2 i art. 477^{14a} kpc) w granicach jej treści i przedmiotu. Zakres rozpoznania i orzeczenia (przedmiot sporu) w tych sprawach wyznaczony jest zatem w pierwszej kolejności przedmiotem decyzji organu zaskarżonej do sądu, a w drugim rzędzie przedmiotem postępowania sądowego, określonego zakresem odwołania od decyzji organu rentowego do sądu. W konsekwencji w sprawie, w której wniesiono odwołanie od decyzji organu rentowego, przedmiot sporu nie może wykraczać poza treść tej decyzji, a dochodzenie przed Sądem prawa do świadczenia z ubezpieczenia społecznego, które nie było przedmiotem decyzji organu rentowego, jest co do zasady niedopuszczalne. Przeniesienie sprawy na drogę sądową przez wniesienie odwołania od decyzji organu rentowego ogranicza się zatem do okoliczności uwzględnionych w decyzji, a między stronami spornych; poza tymi okolicznościami spór sądowy nie może zaistnieć. Oznacza to, że przed sądem ubezpieczony może żądać jedynie korekty stanowiska zajętego przez organ rentowy i wykazywać swoją rację, odnosząc się do przedmiotu sporu objętego zaskarżoną decyzją, natomiast nie może żądać czegoś, o czym organ rentowy nie decydował.

Przenosząc te rozważania na grunt rozpatrywanej sprawy, należy zauważyć, że skoro w zaskarżonej decyzji pozwany nie rozstrzygnął (ani pozytywnie, ani negatywnie) o możliwości przeliczenia emerytury na podstawie art. 114 ustawy emerytalnej (w tym z zastosowaniem art. 133 ust. 1 ustawy emerytalnej, dotyczącym błędu organu rentowego), to tym samym Sąd nie mógł dokonać w niniejszym procesie oceny, czy uprawnienie do takiego przeliczenia ubezpieczonej przysługuje. Trzeba wobec tego odnotować, że jeśli ubezpieczona oczekiwałaby przeliczenia emerytury na podstawie omawianych przepisów, powinna w tym celu złożyć w organie rentowym odpowiedni wniosek.

Sąd nie uwzględnił wniosku ubezpieczonej o zawieszenie postępowania na podstawie art. 178 kpc a contrario, tj. z uwagi na brak zgodnego żądania stron w tej kwestii.

O kosztach procesu Sąd rozstrzygnął na podstawie art. 102 kpc, zgodnie z którym w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. W ocenie Sądu końcowa część uzasadnienia wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 6 marca 2019r. jest na tyle skomplikowana, że mogła ona sugerować, jakoby zachodziła podstawa do zaspokojenia w drodze wznowienia postępowania roszczeń również tych ubezpieczonych, którym upłynął omawiany wyżej termin pięcioletni. Tym samym skarżąca mogła pozostawać w usprawiedliwionym przekonaniu, że zachodzą podstawy do sądowej kontroli zaskarżonej decyzji z pozytywnym dla niej skutkiem. Jest to szczególna okoliczność, która pozwoliła Sądowi na zastosowanie art. 102 kpc i nieobciążanie skarżącej obowiązkiem zwrotu pozwanemu poniesionych przez niego kosztów zastępstwa procesowego.